

Syntax jako lingvistická disciplína

Jarmila Panevová

1. Předmět studia syntaxe. Její stručná historie v porovnání s jinými lingvistickými (gramatickými) disciplínami. Teoretické požadavky na syntax – konsistence.
2. Syntax v českých (středních) školách, základy, rozsah
  - (1) *Politici na radnicích mají možnost odmítnutí referenda ohlásit.* (LN, 24. 1. 2014)
  - (2a) *Dívka rovná ve výloze vystavený kabát.*
  - (2a) *Dívka koupila ve výloze vystavený kabát.*
3. Dva nejčastější přístupy k popisu syntaxe:
  - (i) závislostní (česká syntax, funkční generativní popis)
  - (ii) bezprostředně složkový (Chomsky a generativní gramatika)Výhody a nevýhody (i) a (ii).
4. Charakteristika českých syntaxí:
  - dvourovinná větná syntax, větné vzorce (Daneš, Hlavsa, Kořenický aj.)
  - věta jednoduchá – souvětí
  - ??! valenční syntax vs. analytická (větně členská) syntax.
5. Víceznačnost (homonymie) vět – způsobena různými prostředky
  - (3) *Třicet nemocnic chce zrušit ministerstvo zdravotnictví./Štěně kouslo kotě.*
  - (4) *Chlapec honí pána na kole./Profesoři dostávají jmenování od presidenta (prostřednictvím ministra školství).*
  - (5) *Zapojení studentů do akce bylo přínosem.*
6. Výběr některých problematických/dosud nepropracovaných aspektů syntaktického popisu
  - 6.1 Gramatikalizace diatezí (na příkladu rezultativu) – důsledky pro gramatiku
  - 6.2 Různé pohledy na „všeobecný podmět“/deagentizaci/anonymizaci agentu vs. pohled starší tradice:
    - (6) *U Medvídků dobře vaří.*
    - (7) *Na začátku věty píšeme velké písmeno.*
    - (8a) *U Medvídků se dobře vaří.*
    - (8b) *Na začátku věty se píše velké písmeno.*
  - 6.3 Elipsy u srovnávacích konstrukcí, výrazů uvozených *kromě*, *místo*
    - (9) *Žije si jako u maminky./Žije si jako maminka.*
    - (10) *Kromě na hory pojedou také k moři.*
    - (11) *Kromě tebe mi negratuloval nikdo.*
    - (12) *Místo do Nitry přijel do Bratislavy.*